

V ostatnom období sa dopopredia dostávajú rôzne formy porúch trávenia a vstrebávania, ktoré sa odborne združujú pod názov malabsorpčný syndróm (MAS). Naše oddelenie reflektuje na túto skutočnosť zriadením nového úseku enzýmovej histochemie.

Ponúka možnosť priamej diagnostiky porúch aktivity duodenálnych enzýmov ako súčasť endoskopického vyšetrenia realizovaných v gastroenterologických ambulanciách.

Vyšetrenia budú realizované na oddelení bioptickej a cytologickej diagnostiky Nemocnica Ilava, n.o. v spolupráci s externou zvozovou službou SYNLAB Slovakia.

Histochemický dôkaz enzýmovej aktivity duodenálnej sliznice :

I. Disacharidázy

Disacharidázy tenkého čreva štiepia disacharidy prichádzajúce z naštiepených polysacharidov z potravy. V mikrovilóznej zóne enterocytov vykazujú za normálnych okolností pozitívnu reakciu, avšak selektívne deficity disacharidáz, najčastejšie laktázy, sa prejavia v znížení až negativite tejto reakcie.

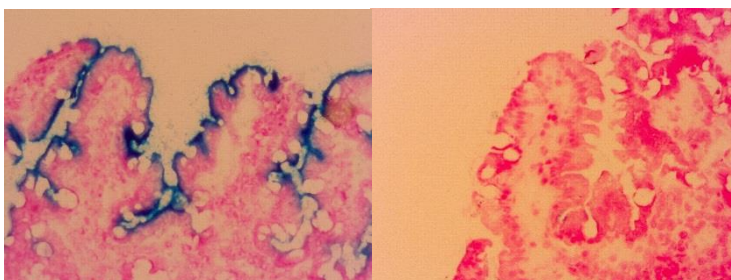
Pri chorobách s dediferenciáciou enterocytov, ako je celiakálna sprue (CS, gluténová enteropatia), dochádza k nerovnomernej redukcii všetkých zložiek mikrovilóznej zóny, teda i disacharidáz, takže tu nachádzame často poly-disacharidový deficit. Stupeň deficitov jednotlivých disacharidáz odzrkadľuje i dĺžku neliečeného prebiehajúceho ochorenia. Treba podotknúť, že pri dodržiavaní diétného režimu u celiatikov sú slizničné zmeny a zmeny aktivity disacharidáz reverzibilné.

Priama diagnostika disacharidáz v mikrovilóznom leme enterocytov duodéna. Stanovované

enzýmy:

- Laktáza
- Trehaláza
- Sacharáza
- Maltáza

Indikácie vyšetrení: malabsorpčný syndróm (MAS), príslušné enzým-enteropatie.

Mikrofotografie Laktázy: normálny nález, úplná absencia laktázovej aktivity

Histochemický dôkaz enzýmovej aktivity duodenálnej sliznice :

II. Diaminooxidáza (DAO aktivita)

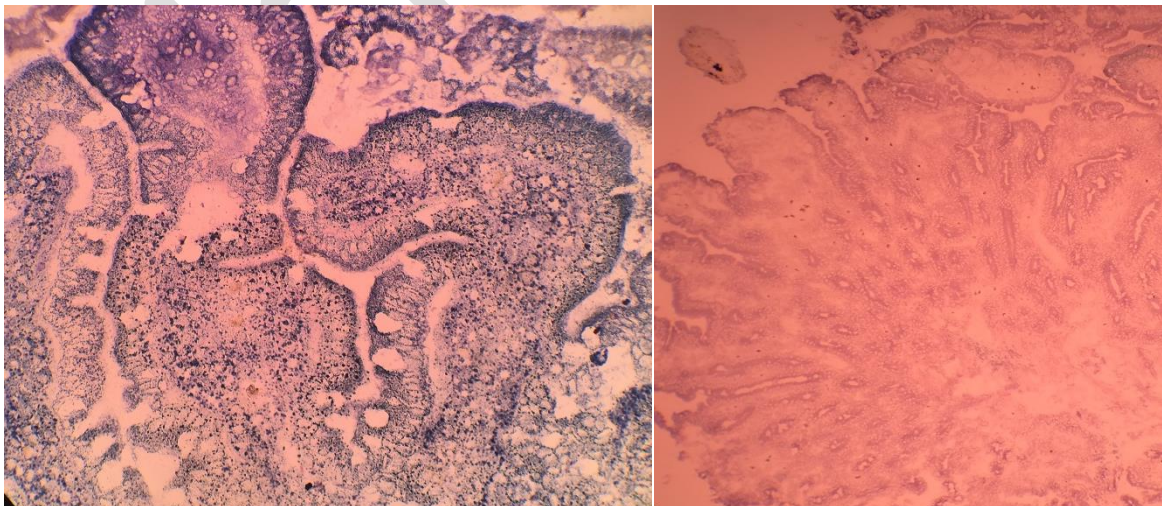
Biochemické vyšetrenie DAO zo séra informuje o celkovej funkčnej aktivite, avšak neodráža reálny intestinálny enzymatický status. **Sérová hodnota je znížená iba u polovice pacientov s HIT a zároveň znížená u 17% zdravej populácie! (Maintz et al., 2011.)**

Histamínová intolerancia (HIT) – nesúlad medzi množstvom exogénne prijatého histamínu a jeho degradáciou enzýmom DAO

Diaminooxidáza (DAO) spolu s enzýmom N-metyl transferázou (HNMT – má iba minoritnú funkciu v enterocytoch) sa spolupodieľajú na degradácii exogénne prijatého histamínu.

Priama diagnostika aktivity DAO v enterocytoch kde sa tvorí a následne po príjme exogénneho histamínu sa vytvorený enzým formou degranulácie dostáva do lamina propria. Tam štípe exogénne prijatý histamín a mení na imidazol a aldehyd. Jeho najväčšia expresia sa dokázala v stene tenkého čreva a colon ascendens. Tvorí primárnu bariéru pre intestinálnu resorpciu exogénne prijatého histamínu. Aktivitu DAO **nie je možné** dokázať imunohistochemicky.

Indikácie vyšetrení: podozrenie na HIT, kontrola dodržiavania eliminačnej diéty, prípadne kontrolné vyšetrenie aktivity DAO po ataku exogénne prijatým histamínom.

Mikrofotografie DAO : normálny nález, stav histamínovej intolerancie

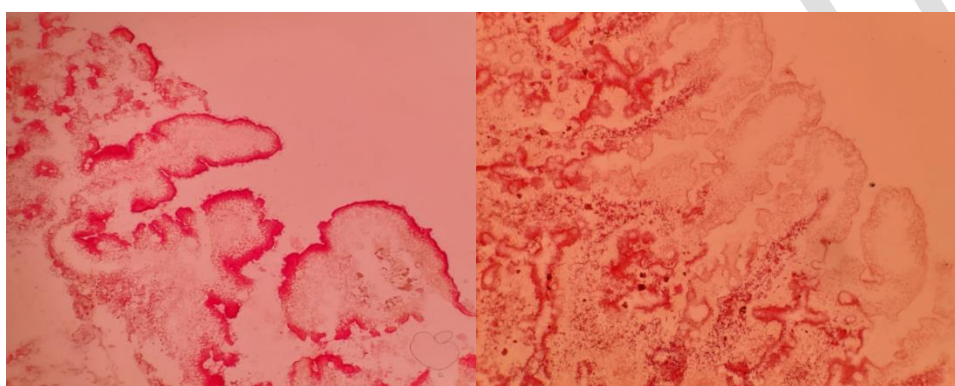
Histochemický dôkaz enzýmovej aktivity duodenálnej sliznice :

III. Dipeptidyl(amino)peptidáza IV (DPP IV, DAP)

Enzým zo skupiny peptidáz ktorého úlohou je štiepiť bielkoviny na jednotlivé aminokyseliny vstrebávajúce sa do krvi. V mikrovilóznej zóne enterocytov vykazujú za normálnych okolností pozitívnu reakciu.

Priama diagnostika dipeptidázy v mikrovilóznom leme enterocytov duodéna. Stanovovaný enzým dipeptidyl (amino)peptidáza IV

Indikácie vyšetrení: malabsorpčný syndróm (MAS), príslušné enzým-enteropátie.

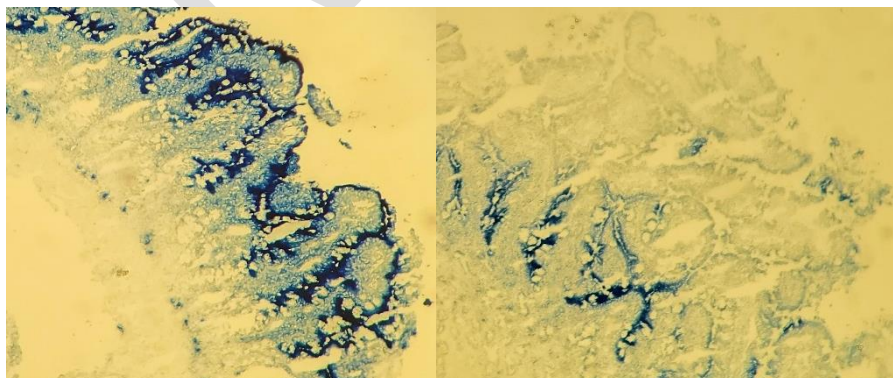
*Mikrofotografie
DPP IV : normálny
nález, parciálny
deficit v oblasti
apexov klkov*

IV. Alkalická fosfatáza (ALP)

Enzým nachádzajúci sa takmer vo všetkých tkanivách ľudského organizmu s vysokým obsahom v kostiach, pečeni, placentе, obličkách a v čreve. V histochemickom dôkaze aktivity ALP v duodenálnej sliznici sa zameriavame na pokles aktivity, ktorá priamoúmerne klesá s maturáciou črevného epitelu.

Priama diagnostika alkalickej fosfatázy v mikrovilóznom leme enterocytov duodéna.

Indikácie vyšetrení: malabsorpčný syndróm (MAS), stupeň maturácie enterocytov korešponduje s funkčnosťou ich mikrovilóznej zóny

*Mikrofotografie ALP:
normálny nález,
parciálny deficit
v oblasti apexov klkov*

PhDr. BETÁKOVÁ Zuzana
Úsek enzýmovej histochemie
Odd. bioptickej a cydologickej diagnostiky
NsP ILAVA, n.o.

Odporučený odber biologického materiálu na histochemické vyšetrenie enzýmov

Optimálne sú dva odbery bioptických vzoriek obligatórne z duodéna: 1x z oblasti bulbu a 1x z distálnej časti duodéna. Dôvodom je pomerne častý jav nesplývavého postihnutia sliznice tenkého čreva pri MAS a týmto spôsobom odberu získame komplexnejší a reálnejší pohľad na funkčné postihnutie tráviaceho traktu.

Odber 2 vzoriek duodéna (1x bulbus, 1x duodenum) v ktorých hodnotíme status enzýmovej aktivity enterocytov duodéna. **Možnosť ordinácie z ponuky nasledovných enzýmov:**

- Laktáza
- Trehaláza
- Sacharáza
- Maltáza
- Diaminooxidáza (DAO)
- Dipeptidyl(amino)peptidáza IV
- Alkalická fosfatáza

Pokyny pre uchovávanie a transport materiálu na histochemické vyšetrenie enzýmov – **CAVE!**

1. Pre transport natívnych vzoriek tenkého čreva, v ktorých stanovujeme aktivitu enzýmov používame Skúmavku Eppendorf plnenú petroléterom.
2. **Skúmavka Eppendorf** je dodávaná odberovým pracoviskám.
3. **Skúmavku s petroléterom je potrebné uchovávať v mrazničke**, min. deň pred plánovaným odberom. Optimálne je uchovávanie skúmaviek naplnených petroléterom po celý čas v mrazničke, predídete sa tým vyprchaniu transportného média, ktorý i napriek teplote -18°C zostáva stále v tekutom stave.
4. Pred vložením vzoriek do skúmavky je potrebné skúmavku riadne označiť - meno a priezvisko pacienta, dátum narodenia.
5. **Ihneď po vložení vzoriek do skúmavky je potrebné ju zatvoriť a až do príchodu vodiča vložiť skúmavku s materiálom opäť do mrazničky.** Zamedzením kolísania teploty transportného média dosiahneme minimálnu inaktiváciu aktivity enzýmov, a tým predídeme nesprávnym /nekorektným výsledkom.

Transport:

Materiál musí byť v čo najkratšom čase, maximálne však na 2. deň transportovaný do laboratória, kde sa ihneď spracúva. **Nedodržanie uvedených podmienok býva najčastejšou príčinou problémov predanalytickej fázy.**

Doporučeným spôsobom kontaktu je telefonát, prípadne SMS na tel. číslo 0910/979 761, najneskôr 2. deň príde pre materiál vodič, ktorý realizuje zvoz vzoriek pre laboratória Nemocnice Ilava, n.o,

Tešíme sa na spoluprácu!

Odd. biptickej a cytologickej diagnostiky
PhDr. Betáková Zuzana